

Lőrincz Krisztián

Általános jogi ismeretek

A követelménymodul megnevezése:

Közlekedésüzemvitel általános előírásainak alkalmazása

A követelménymodul száma: 0663-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SZT-003-9

ÁLTALÁNOS JOGI ISMERETEK

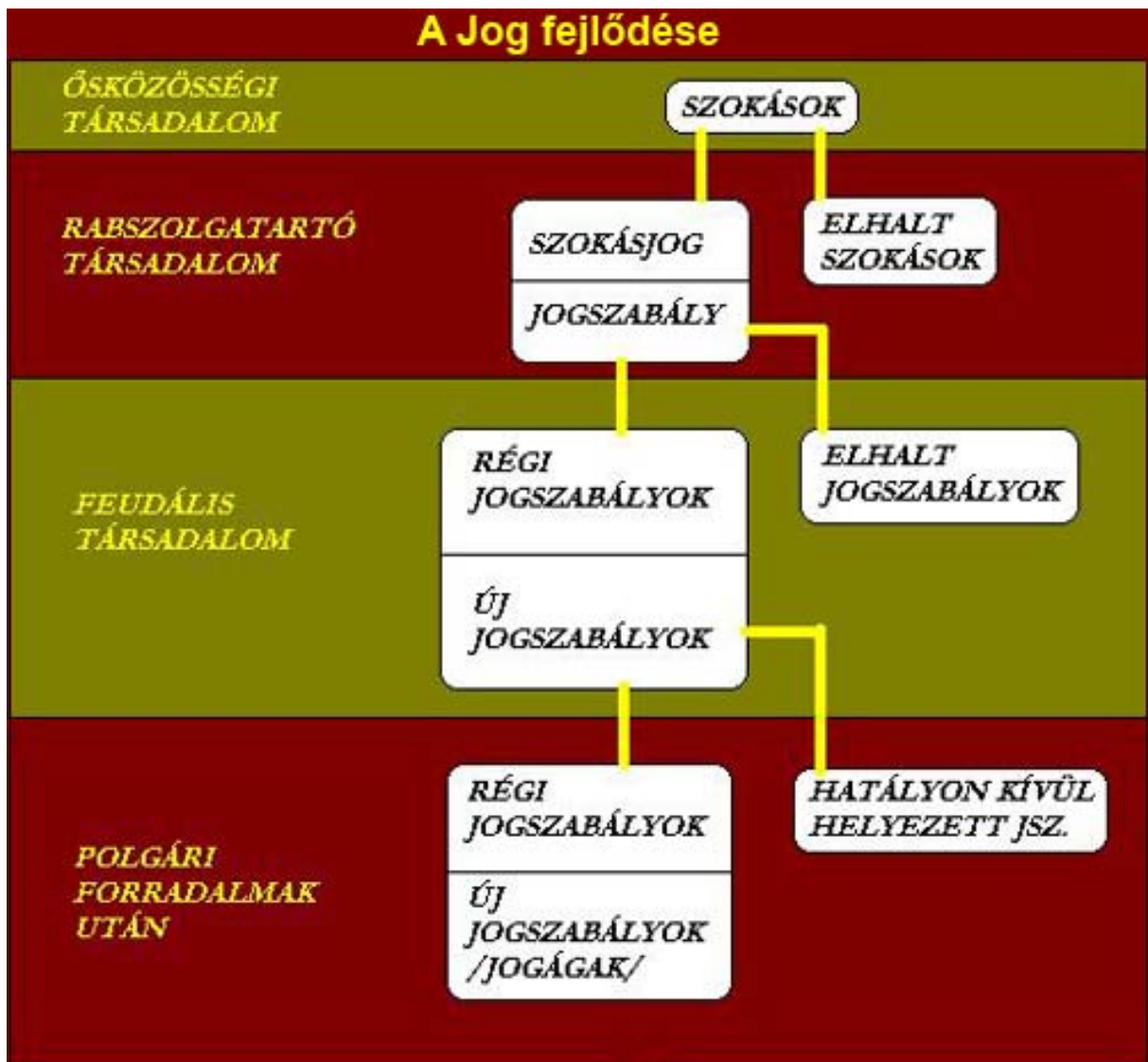
ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Egy az Európai Unió által szervezett nyári táborban veszel részt, több iskolatársaddal és néhány tanároddal. A tábor célja, hogy az Unió leendő teljes jogú polgárai – egy tábor és egy verseny keretében – minél jobban megismerjék az európai normákat és közben persze betekintést nyerjenek Európa más országainak jogi fejlődésébe, össze tudják hasonlítani saját alkotmányos és jogi berendezkedésüket. A tábor a nyári szünetben kerül megrendezésre és az előtted álló hónapokat felkészüléssel töltöd, ahol a tanáraid tartanak nektek felkészítő órákat, illetve jelen tananyagot kapjátok meg tanulmányozás céljából. Sok sikert!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

ALAPOK

Az ember megjelenésétől az ősközösségi társadalmakban voltak, olyan viselkedési, normák, szabályok, amelyek az őseink magatartását többé-kevésbé befolyásolták. Ezeket a magatartási szabályokat szokásoknak nevezzük. A történelem előrehaladtával az állam kialakulásával ezek a szokások is átalakultak és az írásbeliség elterjedésével a szokásokat írásba foglalták, megjelent a szokásjog, amelytől már egy lépés volt csak a tudatos jogalkotó tevékenység. Az ókorból ránk maradt írásos emlékekből tudjuk, hogy ezek rendkívül szigorú, a "Talió elvet" (szemet – szemért elv) érvényesítő törvények voltak. Az idő múlásával azonban ezen törvények szigorára már nem volt szükség, így enyhülhettek, s az élet minden területére kiterjedhettek. Legismertebb törvénygyűjtemény az ún. Római Jog. A Nyugat-Római Birodalom bukásával a joganyag nagy része elhalt, más része a feudális joganyag alapja lett. Ez a fejlődés a későbbi korok joganyagaira is jellemző maradt.

1. ábra Kép jog fejlődése¹

JOGI ALAPFOGALMAK

1. A jog

Már az Őskorban, az ember megjelenésétől szükség volt a társadalmi kapcsolatok bizonyos szintű szabályozására. A társadalom egésze által elfogadott normák szerint éltek együtt az emberek. Ezt nevezzük ma társadalmi normáknak, olyan magatartási szabályoknak, amelyek a lehetséges magtartások közül előírják a helyeset és a követendő, és a szabályok be nem tartása esetére hátrányos következményt helyeznek kilátásba. Ilyen társadalmi norma a vallás, a divat, erkölcs, illem, a politika vagy éppen a jog.

A jog fogalma

¹ Forrás: <http://sdt.sulinet.hu/interaktiv/gazdasagi/jogi/index.html> 1.jpg 2010-09-20

A társadalmi magatartás irányítására az állam által létrehozott norma annak érdekében, hogy az ember egy adott szituációban mit tegyen, vagy mit ne tegyen. Természetesen csak a legfontosabb társadalmi magatartásokat szabályozza a jog, ez biztosítja a társadalom rendezettségét és e rendezettség kikényszeríthetőségét. **A jog tehát norma, azaz magatartásszabályozás.**

Mindezekből következik, hogy az emberiség kezdetén még az írásbeliség előtt a jog alapja a **szokás** volt. A modern államokban ezt a szokást az állam elismeri, így az törvényerőre emelkedhet, szokásjoggá válik.

A jog később kialakult módja az **írott jog**, mely már az állam jogalkotó tevékenységére épül. Az arra felruházott állami szerveknek jogi normák létrehozására irányuló tevékenysége a **jogalkotás**.

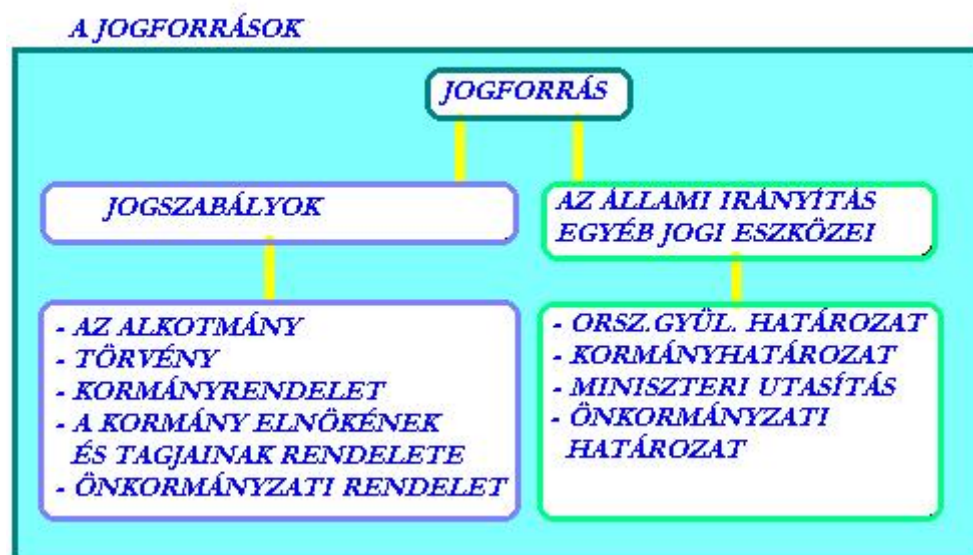
2. A jogforrások hierarchiája

A **jogforrás** az arra feljogosított szerveknek az a szabályozó aktusa, amelynek eredményeként az állami szervek beavatkozási lehetőséget kapnak a társadalmi viszonyokba. Leegyszerűsítve a jogforrás maga a **jogszabály**.

A jogforrások hierarchiája a Magyar Köztársaságban:

1. **Alkotmány:** a legmagasabb szintű jogforrás, formailag törvény, azonban a módosítása, elfogadása szigorúbb eljárási rendhez van kötve (az országgyűlési képviselők 2/3 részének támogatnia kell a javaslatot).
2. **Törvény:** az országgyűlés hozza, a kormány vagy bármely képviselő által előterjesztett javaslat alapján.
3. **Kormányrendelet:** a kormány – mint az államigazgatás legfelsőbb szerve – saját hatáskörében, egyebek mellett kormányzati, gazdaságirányító és bármely további tárgykörben bocsát ki jogszabályokat, amire alkotmányi vagy törvényi felhatalmazást kap. Korábban a kormányrendeletnek megfelelő jogforrást – a kormány eltérő elnevezése miatt – minisztertanácsi rendeletnek nevezték. Ez a jogforrás elnevezés a rendszerváltással megszűnt, azonban még mindig találkozhatunk néhány hatályban lévő rendelet elnevezésében.
4. **Miniszteri rendelet:** a miniszter csak olyan tárgyban alkothat rendeletet, mely hatáskörébe, feladatkörébe tartozik, s erre rendszerint magasabb jogforrásban nyer felhatalmazást. A miniszteri rendelet – szemben a magasabb szintű jogszabályokkal – nem testületi, hanem egyéni döntés eredménye. Azokban a kérdésekben, amelyek szakmailag egyes minisztériumok területéhez tartozóak, de (tárgyukra tekintettel) magasabb szintű szabályozást kívánnak, a minisztérium feladata a törvényelőkészítés, illetve ez esetben a tárca minisztere terjeszti a javaslatot a parlament elé.

5. **Önkormányzati rendelet:** ezt a jogforrást képviselői szerv – az önkormányzati képviselőtestület – hozza, de a jogszabály területi hatálya korlátozott. Ez azt jelenti, hogy az önkormányzat által alkotott jog csak közigazgatási illetékességi területén belül kötelező (például Szeged város önkormányzatának a helyi adókról szóló rendelete nem vonatkozik Kőszeg helyi lakosaira). Az önkormányzat magasabb szint jogszabályi felhatalmazás alapján a helyi, területi sajátosságoknak megfelelően részletes szabályok megállapítására jogosult. Ezen túlmenően eredeti módon is szabályozhat – magasabb szint. jogforrások által nem érintett – életviszonyokat befolyásoló kérdésekben.
6. **Határozatok:** Országgyűlés, a Kormány, a különböző bizottságok, vagy éppen az önkormányzatok határozatai.
7. **Utasítások:** Miniszterek, Országos Hatáskörű szervek vezetőinek utasításai.
8. **Jogi iránymutatások:** az Országgyűlés és a Kormány irányelvei és elvi állásfoglalásai, valamint a miniszterek illetve az Országos Hatáskör. szervek vezetőinek irányelvei és tájékoztatása
9. . statisztikai közlemény
10. . a Magyar Nemzeti Bank elnökének jegybanki rendelkezése

2. ábra A jogforrások hierarchiája²

Az egyes jogforrások megjelölése:

A törvényt évszámmal, római számmal és tv. rövidítésével jelöljük, pl.: 1959. évi IV. tv.

A törvényerejű rendeletet, évszámmal, arab számmal és tvr. rövidítéssel jelölték, pl.: 1978. évi 2. tvr. (Törvényerejű rendeletet az Elnöki Tanács alkotott. Ma már ilyen jogi normát nem alkotnak, de egyes törvényerejű rendeletek még mindig alkalmazhatók, hatályosak.)

² Forrás: <http://sdt.sulinet.hu/interaktiv/gazdasagi/jogi/index.html> 2.jpg 2010-09-20

A kormány–(minisztertanácsi) rendeletet sorszámmal, évszámmal és Korm. (Mt.) rövidítéssel jelöljük, például: 112/1990. (XII. 23.) Korm. Rendelet.

A miniszterelnöki és miniszteri rendeletet sorszám, évszám és minisztériumi (ha két vagy több minisztérium együttes rendeletéről van szó, akkor e minisztériumok nevének) rövidítése jelzi, például: 1/1990. (VIII. 28.) ME rendelet, vagy 1/1992. (I. 27.) NGKM–PM együttes rendelet.

Egyes jogforrások jelzése egy dátumot is tartalmaz, ez az időpont a jogszabályt kihirdető Magyar Közlöny megjelenésének napja. A kihirdetés napja fontos dátum a jogszabályok „életében”, ugyanis csak ettől a naptól beszélhetünk jogszabályról, a kihirdetésig csak jogszabálytervezet létezik.

3. Jogrendszer fogalma, tagozódása

Jogrendszer fogalma

A jogilag szabályozott életviszonyokat, társadalmi viszonyokat nevezük **jogviszonyoknak** (pl. egy ház adásvételének szabályai). A szorosan összeforrott jogviszonyokat szabályozó jogszabályok összességét nevezük **jogintézménynek** (pl. tulajdonjog).

A jogviszonyok attól függően, hogy a társadalmi viszonyok mely körére vonatkoznak, lehetnek polgári jogi, büntetőjogi, államigazgatási jogi stb. jogviszonyok.

A jogág azonos típusú, azonos módszerrel szabályozott társadalmi viszonyok összessége. A jogágak összessége pedig egy adott állam **jogrendszerét** alkotja.

A JOGRENSZER

3. ábra A jogrendszer³

³ Forrás: <http://sdt.sulinet.hu/interaktiv/gazdasagi/jogi/index.html> 3 jpg 2010-09-20

A legfontosabb jogágak

- Államjog (szokás alkotmányjognak is nevezni)
- Közigazgatási jog
- Pénzügyi jog
- Büntetőjog
- Büntető eljárási jog
- Büntetés-végrehajtási jog
- Polgári jog
- Polgári eljárási jog
- Családi jog
- Munkajog
- Nemzetközi magánjog

AZ ÁLLAMRA VONATKOZÓ FOGALMAK

A különböző történelmi korokban más és más típusú államok, államformák jöttek létre. Az első államalakulatok az ókorban alakultak, melyeket két nagy csoportra lehet osztani felépítésük és területi kialakulásuk alapján: ókori keleti és antik típusú államokra. 476 - ban, a Nyugat - Római Birodalom bukásával Európába beköszöntött a középkor, melynek különböző időszakaiban (kora -, érett -, késő középkor) az államalakulat jellemzői is változtak, így ismerjük a feudális -, a rendi -, vagy az abszolutisztikus államok jellemzőit. A nagy földrajzi felfedezések megindulásával a társadalomban is megindultak bizonyos változások, amelyek idővel kihatottak az államra. A XVIII. században a felvilágosodás, mint eszmerendszer megjelenésével, majd pedig elterjedésével átalakul az emberek állammal szemben alkotott képe. Montesquieu (1689-1755) francia felvilágosult gondolkodó 1748 - ban megjelent művében A törvények szelleme - ben jelenik meg az ún. "hatalmi triász", a törvényhozás, a végrehajtás és az igazságszolgáltatás.

4. ábra Montesquieu, a hatalmi triász megfogalmazója⁴

A XIX. században a Montesquieu elvekre alapozva pedig sorra jönnek létre Európában az ún. modern államok. A modern állam kifejezés alatt sokféle "államszerveződési módot és intézményrendszert érthetünk. (A szovjet-, a náci -, vagy éppen a fasiszta államok ún. totalitárius rendszerek.)

Mi az állam?

Az állam – sok más jellemzője mellett – olyan intézmények (parlament, kormány, államfő, alkotmánybíróság, önkormányzatok, bíróság, ügyészség stb.) rendszere, amelyek fő sajátossága, hogy működésük során közhatalmat gyakorolnak.

A közhatalom gyakorlása azt jelenti, hogy e szervezetek vagy mindenkire, vagy egy-egy személyre (csoportra, szervezetre) kötelező döntést hozhatnak (jogot alkothatnak, illetve egyedi döntéseket hozhatnak), és e döntéseket az emberek, illetve szervezeteik kötelesek végrehajtani.

Amennyiben a döntéssel érintettek e „parancs” végrehajtását megtagadják, az állam végső fokon közvetlen fizikai kényszer alkalmazásával is kikényszerítheti a döntés végrehajtását.

A MAGYAR ALKOTMÁNY TÖRTÉNETE ÉS SZERKEZETE

1. A magyar alkotmány története

Az alkotmány a legmagasabb szintű jogszabály: minden más jogi norma meg kell, hogy feleljen az alkotmánynak; a jogszabályok végső soron az alkotmányból merítik érvényességüket.

⁴ Forrás: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Montesquieu_2.png 2010-09-20

1222-ben II. András által kiadott Aranybulla, amely I. (Szent) István királynak tulajdonított törvényekre és uralkodása óta eltelt időszak szokásaira, törvényeire hivatkozva fogalmazta meg a nemesség előjogait, kiváltságait a királlyal szemben (személyes szabadságának garanciáit, adómentességet, ellenállási jogát stb.).

1351-ben I. Nagy Lajos királyunk megerősítette és kiterjesztette az Aranybullában megfogalmazott jogokat a nemesség teljes egészére (ugyanazon szabadság elve), ugyanakkor a nemesség öröklését is szabályozta, amely egészen 1848-ig fennmaradt. Törvényeiben rendezi a jobbágyok helyzetét a kilenced, mint adó bevezetésével rendezte.

1514-ben készült el Werbőczy István a Tripartitummal, (Hármaskönyv), amely a középkori Magyarország jogi szabályainak és szokásjogainak összegyűjtése, rendszerezése és írásba foglalása. Nem emelkedett törvényi erőre, csak törvénygyűjteményként szolgált.

A török előretörésével az ország három részre szakadásával a következő évszázadok a függetlenségi küzdelmek jegyében teltek. Alkotmányos jelentőségűek azok a törvények, amelyek a Habsburg-dinasztia trónigényének elismerését (1547), a szabad királyválasztás jogának gyakorlásáról való lemondást (1687) vagy éppen a trónöröklés női ágra kiterjesztését (Pragmatica sanctio, 1723) stb. biztosítják.

Az 1848-as forradalomnak köszönhetően V. Ferdinánd 1848. április 11.-én aláírja, az un. Áprilisi törvényeket, amellyel megveti a polgári demokratikus állam alapjait. Főbb tételei: a jobbágyság felszabadítása, a közteherviselés bevezetése, a népképviselő megteremtése stb. voltak.

Az 1867-es kiegyezéssel létrejött az Osztrák – Magyar Monarchia, amely egy dualista, kétközpontú állam lett, ahol az uralkodó személyén kívül közös volt a hadügy, a külügy és a pénzügy. Aláírásával a új korszak kezdődhetett Magyarországon, s törvények születhettek az önkormányzatokról, az igazságszolgáltatásról, az esküdtszék felállításáról, a polgári házasságról, az állampolgárságról stb. .

Az első világháború (1914 – 1918) befejeztével rövid idő alatt kézszer is megváltozott Magyarország alkotmányos berendezkedése (őszri rózsás forradalom, Tanácsköztársaság), amelyek a korábbi rendszerrel való gyökeres szakítást jelentették. Az alkotmány helyreállításáról és az állami főhatalom ideiglenes rendezéséről szóló 1920:1. tc. szerint az államfő a kormányzó lett; a nemzetgyűlésnek felelős kormány rendszere fennmaradt. A kormányzati rendszer a következő, két évtizedes története részben a jogfolytonosságra irányuló törekvéseket, részben pedig az akkor Európában uralkodó államszervezési-kormányzási elvek – erős végrehajtó hatalom, tekintélyelvűség stb. – érvényesülését mutatják. 1944 októberétől az alkotmányos intézmények, illetve az intézmények alkotmányos működése megszakadt.

1944. december 21-én Debrecenben összeült az Ideiglenes Nemzetgyűlés. Nevében a „kisnemzetgyűlés”, a politikai bizottság járt el. Rajta keresztül az Ideiglenes Nemzeti Kormány lényegében a koalíciós politikai pártok politikáját valósította meg – közvetlenül. A kormányzati rendszer kérdésében az államhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről szóló 1945:XI. tc. rövid időre szólóan döntött. A Magyarország államformájáról szóló 1946. évi I. törvénycikk kimondta: Magyarország köztársaság, ahol nemzetgyűlési kormányforma jött létre. 1. §-a szerint: „az államhatalom kizárólagos forrása és birtokosa a nép. A magyar nép a törvényhozó hatalmat a ... nemzetgyűlés útján gyakorolja.” 13. § (1) „A végrehajtó hatalmat a köztársasági elnök a Nemzetgyűlésnek felelős minisztérium által gyakorolja.” A nemzetgyűlés hatáskörének intézményi korlátai nem voltak.

Az alkotmányról szóló 1949. évi XX. törvény – szocialista alkotmány. Számos módosítást ért meg az idők folyamán, a pártállami időszakban a leglényegesebb 1972-ben következett be, az 1972. évi I. törvénnyel.

1989-ben ellenzéki politikai erők léptek színre, amelyek azután párttá szerveződtek. Több olyan alkotmányos jelentőségű törvényt fogadtak el ebben az időben, amely már az alkotmányos jogállam kialakulásának irányába mutatott. Az 1989. évi I. törvény az alkotmánybíráskodás bevezetéséről rendelkezett, az 1989. évi II. törvény az egyesülési jogról, az 1989. évi III. törvény a gyülekezési jogról, az 1989. évi XVII. törvény a népszavazásról stb.

1989 márciusában megalakult az Ellenzéki Kerekasztal, ezután nem sokkal tárgyalások kezdődtek az ellenzék, a hatalmat gyakorló MSZMP és a harmadik félként jelen levő társadalmi szervezetek képviselői között. Elfogadták az akkor hatályos alkotmány 1989. évi XXXI. törvény általi módosítását. Ez lényegében új alkotmánynak számít, annak ellenére, hogy formailag az 1949. évi XX. törvénynek a módosítása. Időközben ez is több módosítást ért meg, a legjelentősebb a demokratikus választás után elfogadott 1990. évi XL. törvény volt.

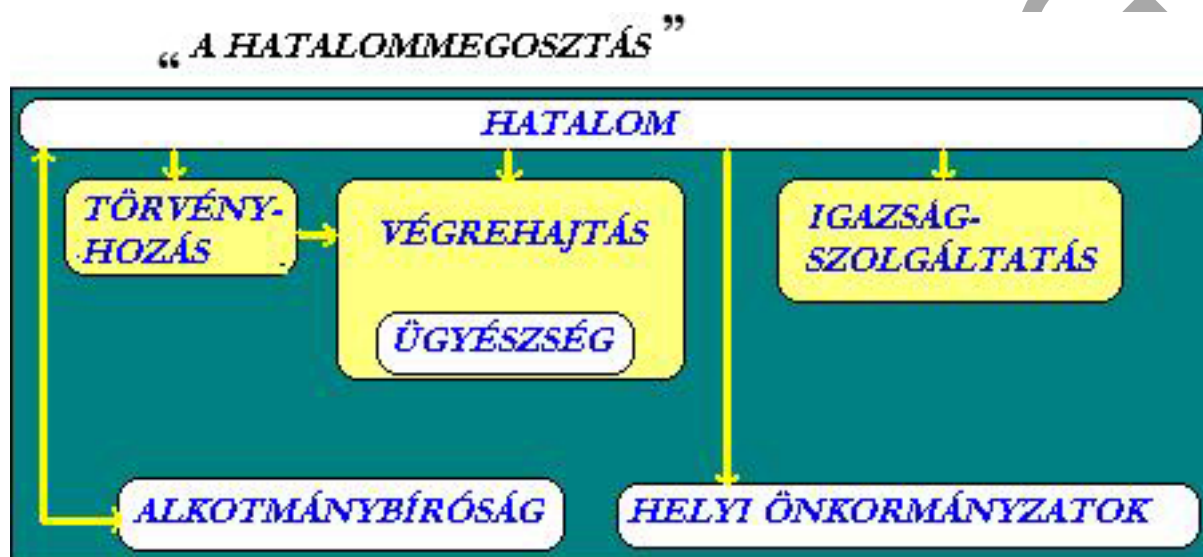
Az Országgyűlés új alkotmány kidolgozását és elfogadását határozta el, bizottságot választott a munkálatok irányítására, azonban ezzel még mind a mai napig adós a választópolgároknak.

2. A Magyar Köztársaság Alkotmányának szerkezete:

- Általános rendelkezések
- Az Országgyűlés
- A köztársasági elnök
- Az Alkotmánybíróság
- Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa és a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa
- Az Állami Számvevőszék és a Magyar Nemzeti Bank
- A kormány
- A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek
- A helyi önkormányzatok

- A bírói szervezet
- Az ügyészség
- Alapvető jogok és kötelességek
- A választások alapelvei
- A Magyar Köztársaság fővárosa és nemzeti jelképei
- Záró rendelkezések

HATALMI ÁGAK

5. ábra A hatalmi ágak Magyarországon⁵

1. Törvényhozó hatalom

A parlamentáris köztársaság a köztársasági államforma egyik típusa, amelyben a törvényhozó és a végrehajtó hatalmi ágak nem különülnek el egyértelműen, a végrehajtó hatalom fölötti ellenőrzést a törvényhozás látja el, a tényleges végrehajtói hatalommal rendelkező kormányfőt nem közvetlenül választják a választók, hanem a parlament szavaz neki bizalmat, viszont az államfő és a kormányfő szerepe és személye világosan elkülönül – az utóbbi a valós hatalom feje. A köztársasági elnök jogosultságai gyengék, a parlamentnek alárendelten működik, főként protokolláris szerep jut neki, és többnyire a parlament választja. Ez az államforma főleg Európában jellemző.

⁵ Forrás: <http://sdt.sulinet.hu/interaktiv/gazdasagi/jogi/index.html> 4.jpg 2010-09-20

A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. Az 1989. október 23.-án kihirdetett alkotmánymódosítással Magyarország államformája köztársaság, kormányformája pedig parlamentáris köztársaság lett. A mindenkori magyar kormány felelősséggel tartozik az országgyűlésnek. A magyar Országgyűlés egykamarás és 386 képviselője van, melyből 176 egyéni körzetből, míg 210 képviselő a különböző pártok és szervezetek országos illetve területi listáiról kerül be.

Az Országgyűlés:

Az Országgyűlés jogkörei:

- megalkotja a Magyar Köztársaság Alkotmányát;
- megalkotja a Magyar Köztársaság törvényeit;
- dönt a kormány programjáról;
- megvitatja és elfogadja az ország költségvetését, felügyeli végrehajtását, megállapítja az államháztartás hiányát;
- megválasztja a Köztársasági Elnököt, a Miniszterelnököt, az Alkotmánybíróság tagjai, a legfőbb ügyészt, az állampolgári jogok biztosait (ombudsmanokat), stb.;
- megkötö a fontosabb nemzetközi szerződéseket
- természeti katasztrófa esetén szükségállapotot, háborús fenyegetettség esetén rendkívüli állapotot, hadiállapotot hirdethet;
- közkegyelmet gyakorol.

Országgyűlés felépítése

Az Országgyűlés üléseit a képviselők közül választott tisztségviselők vezetik.

1. Országgyűlés elnöke

- védi az Országgyűlés jogait,
- őrökdi az Országgyűlés tekintélye fölött,
- szervezi az Országgyűlés belső életét,
- ő az ülések előkészítésének központi alakja,
- hozzá kell benyújtani a törvényjavaslatokat, módosító indítványokat,
- a Házbizottság elnöke,
- e minőségében hozzá kell benyújtani a javaslatokat, indítványokat, interpellációkat, stb.,
- megnyitja és vezeti az üléseket,
- felteszi szavazásra az egyes kérdéseket (a szavazási procedúra kulcsfigurája),
- képviseli az Országgyűlés-t és fenntartja nemzetközi kapcsolatokat,
- koordinálja a bizottságokat,
- kapcsolatot tart a frakciókkal,
- meghatározza az Országgyűlés hivatali szervezetét.

2. Országgyűlés alelnökei:

Az elnököt akadályoztatása esetén az alelnök helyettesítheti, akit az ülések vezetésével kapcsolatos munkamegosztás kapcsán ugyanazon jogok illetik meg, mint az elnököt.

3. Országgyűlés jegyzői:

Az elnök általános segítői a jegyzők, akik feladata a tanácskozások kapcsán az események folyamatos figyelemmel kísérésében, a jegyzőkönyvek elkészítésében, illetve a szavazatok összeszámlálásában, az eszközövek felolvasásában, az Országgyűlés határozatainak hitelesítésében realizálódik.

A Házbizottság az Országgyűlés folyamatos működését hivatott szolgálni, melynek tagjai:

1. az Országgyűlés elnöke,
2. az alelnökök és
3. a frakcióvezetők.

Az Országgyűlés kiterjedt bizottsági rendszert működtet, melyek alapvetően két szempont szerint szerveződnek, szakmaiság és politikai tagoltság alapján (a legfontosabb bizottságok: Alkotmány- és igazgatásügyi; Költségvetési és pénzügyi; Gazdasági; Külügyi; Emberi Jogi; Honvédelmi; Ügyrendi; Mentelmi, Összeférhetetlenségi és mandátumvizsgáló Bizottság).

A pártok parlamenti képviselőcsoportja a **frakció**, amely Hárszabályban meghatározott minimális képviselőből álló, politikai alapon szerveződött parlamenti egység.

A Köztársasági Elnök

A köztársasági elnököt az Országgyűlés öt évre választja meg. Köztársasági elnökké megválasztható minden választójoggal rendelkező magyar állampolgár, aki a választás napjáig a harmincötödik életévét betöltötte. A köztársasági elnököt e tisztségre legfeljebb egy alkalommal lehet újraválasztani.

A köztársasági elnököt a korábbi elnök megbízatásának lejárta előtt legalább 30 nappal, ha pedig a megbízatása idő előtt szűnt meg, a megszűnéstől számított 30 napon belül kell megválasztani. A köztársasági elnökválasztást az Országgyűlés elnöke tűzi ki.

A megválasztott köztársasági elnök a korábbi elnök megbízatásának lejártakor, illetőleg a megbízás idő előtti megszűnése esetén a kiírt választás eredményének kihirdetését követő nyolcadik napon lép hivatalába, hivatalba lépését megelőzően az Országgyűlés előtt esküt tesz.

A köztársasági elnök átmeneti akadályoztatása esetén, vagy ha a köztársasági elnök megbízatása valamely okból idő előtt megszűnik, az új köztársasági elnök hivatalba lépéséig a köztársasági elnöki jogkört az Országgyűlés elnöke gyakorolja. A köztársasági elnök helyettesítése idején az Országgyűlés elnöke képviselői jogait nem gyakorolhatja, és helyette az Országgyűlés elnökének feladatát az Országgyűlés által kijelölt alelnök látja el

A köztársasági elnök feladat- és hatásköre:

A köztársasági elnök:

- képviseli a magyar államot,
- a Magyar Köztársaság nevében nemzetközi szerződéseket köt,
- megbízza és fogadja a nagyköveteket és a követeket,
- kitűzi az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek általános választását, valamint az európai parlamenti választás, továbbá az országos népszavazás időpontját,
- részt vehet és felszólalhat az Országgyűlés és az országgyűlési bizottságok ülésein,
- javaslatot tehet az Országgyűlésnek intézkedés megtételére,
- népszavazást kezdeményezhet,
- külön törvényben meghatározott személy vagy szervek javaslatára kinevezi és felmenti a Magyar Nemzeti Bank elnökét, alelnökeit és az egyetemi tanárokat; megbízza és felmenti az egyetemek rektorait; kinevezi és előlépteti a tábornokokat; megerősíti tisztségében a Magyar Tudományos Akadémia elnökét,
- adományozza a törvényben meghatározott címeket, érdemrendeket, kitüntetésekkel és engedélyezi viselésüket,
- gyakorolja az egyéni kegyelmezés jogát,
- dönt az állampolgársági ügyekben,
- dönt mindazokban az ügyekben, amelyeket külön törvény a hatáskörébe utal

Törvényalkotás menete:

A törvényhozás joga kizárólag az Országgyűlést illeti meg.

Törvénykezdeményezésre jogosult:

- a köztársasági elnök,
- a kormány,
- az országgyűlési bizottság és
- bármely országgyűlési képviselő.

Törvényalkotást leggyakrabban a kormány kezdeményez.

A kormány mellett a parlamenti képviselők is jelentős számú törvényt kezdeményeznek. Ha a kezdeményezés a parlament soraiból érkezik, és az Országgyűlés elfogadja az indítványt, akkor a törvényjavaslat előkészítésével a kormányt vagy az illetékes bizottságot bízza meg.

A törvényjavaslatokat az Országgyűlés elnökéhez kell benyújtani. Az elnök készíti elő az Országgyűlés üléseit, ő terjeszti be a javaslatot, illetve kiadja a képviselők által benyújtott törvényjavaslatokat és módosító indítványokat az illetékes parlamenti bizottságoknak véleményezésre.

Az egyéni képviselői indítványok a bizottsági szűrőn mennek keresztül. Mind a képviselők által benyújtott egyéni törvényjavaslatokat, mind a kormány javaslatához benyújtott képviselői módosító indítványokat a kijelölt bizottságok véleményezik, és állást foglalnak, hogy támogatják-e azokat vagy elutasítják.

A bizottsági szűrés azt a célt szolgálja, hogy racionális keretek között tartsa a törvényalkotás folyamatát.

A törvényjavaslatok országgyűlési vitája gyakran két fordulóban történik. Először a koncepcionális kérdéseket, a törvényjavaslat főbb elveit vitatja meg az országgyűlés, majd a második fordulóban a kidolgozott törvényjavaslat vitája zajlik.

Az országgyűlési vita általában két részből áll, a törvényjavaslat általános és részletes vitájából. Az általános vitán az előterjesztő expozét mond, majd a bizottsági vélemények és a frakciók vezérszónokainak hozzászólásai következnek. A képviselői hozzászólások után lezárják az általános vitát, és az országgyűlés szavazással eldönti, hogy a törvényjavaslathoz vagy annak bármely részéhez hozzá lehet szólni, és ekkor kell a módosító javaslatokat is betervezni. A részletes vitában a képviselő csak a már korábban benyújtott módosító javaslathoz kapcsolódhat, amikor a módosítással érintett szakaszok vitája zajlik.

A részletes vita határozathozattal zárul. A szavazás rendjét, részletes szabályait az Országgyűlés házszabálya tartalmazza. Először mindig a módosító javaslatokkal érintett rendelkezésekről kell szavazni, amelyet legkorábban legalább öt nap elteltével követhet a zárószavazás az egész törvényjavaslatról.

A TÖRVÉNYHOZÁS FOLYAMATA

6. ábra A törvényalkotás folyamata⁶

Lehetőség van a törvényjavaslatok kivételes és sürgős eljárásban való tárgyalására is. Erre speciális szabályok vonatkoznak, és az Országgyűlésben jelen levő képviselők túlnyomó többségének – négyötödének – a szavazata szükséges ahhoz, hogy elfogadják a kivételes eljárást.

Általános szabályként az országgyűlés egyszerű szótöbbséggel határoz. Több, mint harminc esetben a jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatát kívánja meg. A képviselők szavazataikat általában nyilvánosan adják le kézfelemeléssel és szavazatszámláló gép alkalmazásával. (A szavazatszámláló gép összesíti az "igen, a nem és a tartózkodás" szavazatszámait.) Egyes döntéseknél – különösen személyi kérdésekben – a házszabály titkos szavazást ír elő.

Név szerinti szavazást akkor kell elrendelni, ha legalább egy képviselőcsoport (egy frakció) kéri. Ilyenkor a jegyző ábécérendben felolvassa a képviselők nevét, akik felállva, szóban szavaznak.

⁶ Forrás: <http://sdt.sulinet.hu/interaktiv/gazdasagi/jogi/index.html> 6.jpg 2010-09-20

A törvények érvényességi kelléke, hogy a szavazás szabályszerűen történjen. Az így elfogadott törvényt az Országgyűlés elnöke aláírja és kihirdetésre megküldi a köztársasági elnöknek. A kihirdetéssel fejeződik be a törvényalkotás folyamata, a törvény akkor lesz érvényes, ha a köztársasági elnök aláírta.

A köztársasági elnök, – ha nem ért egyet a törvénnyel, vagy annak bármely rendelkezésével –, 15 napon belül visszaküldheti az Országgyűlésnek megfontolás végett (vétójog). Az országgyűlés a törvényt ismét megtárgyalja, és véglegesen dönt, mert a köztársasági elnök ezután már köteles a törvényt aláírni, és a Magyar Közlönyben közzétenni.

MAGYAR KÖZLÖNY

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG HIVATALOS LAPJA

Budapest,
1996. december 22.,
vasárnap

116. szám

Ára: 450,— Ft

TARTALOMJEGYZÉK		Oldal
196/1996. (XII. 22.) Korm. r.	A mentésben való részvétel szabályairól, a polgári védelmi szakhatósági jogköréről és a miniszterek polgári védelmi feladatairól	6690
197/1996. (XII. 22.) Korm. r.	A befektetési vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól	6695
198/1996. (XII. 22.) Korm. r.	A hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól	6710
199/1996. (XII. 22.) Korm. r.	A Fogasztóvédelmi Főfelügyelőségről szóló 95/1991. (VII. 23.) Korm. rendelet módosításáról	6737
32/1996. (XII. 22.) BM r.	A választójoggal nem rendelkező személyek nyilvántartásának vezetéséről	6737
60/1996. (XII. 22.) IKIM—PM e. r.	A Kereskedelmi Vámtarifa 1997. évi alkalmazásáról	6741
61/1996. (XII. 22.) IKIM—PM e. r.	Az 1997. évi GATT kedvezményes vámkontingensekről	6768
62/1996. (XII. 22.) IKIM—PM e. r.	A Magyar Köztársasággal szabadkereskedelmi megállapodást kötő országokból származó egyes árukra vonatkozó 1997. évi vámkontingensekről	6773
63/1996. (XII. 22.) IKIM r.	A Gazdaságfejlesztési Célelőirányzat felhasználásának és kezelésének részletes szabályairól szóló 4/1996. (II. 16.) IKM rendelet módosításáról	6792
29/1996. (XII. 22.) KHVM r.	A közúti távbeszélő szolgáltatások díjáról szóló 30/1993. (XI. 23.) KHVM rendelet módosításáról	6793
30/1996. (XII. 22.) KHVM r.	A belföldi vasúti árufruttarítás legmagasabb-díjairól szóló 5/1994. (I. 30.) KHVM rendelet módosításáról	6800
31/1996. (XII. 22.) KHVM r.	Az egyes közlekedési, birkölési és vízügyi nemzeti szabványok közzétételéről szóló 27/1994. (IX. 29.) KHVM rendelet módosításáról	6807
32/1996. (XII. 22.) KHVM r.	Az országos közúti személyhió szolgáltatás igénybevételének díjáról szóló 9/1995. (VI. 22.) KHVM rendelet módosításáról	6809
33/1996. (XII. 22.) KHVM r.	A belföldi postai szolgáltatások legmagasabb hatósági díjairól szóló 6/1992. (I. 23.) KHVM rendelet módosításáról	6810
57/1996. (XII. 22.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	6812
58/1996. (XII. 22.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	6813
59/1996. (XII. 22.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	6815
60/1996. (XII. 22.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	6817
1126/1996. (XII. 22.) Korm. h.	A köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény hatálya alá tartozó szervek jegyzékéről szóló 1034/1992. (VII. 1.) Korm. határozat módosításáról	6822
1127/1996. (XII. 22.) Korm. h.	Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány létrehozásáról	6822
1128/1996. (XII. 22.) Korm. h.	Az Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet feletti felügyeleti jogot a Kormány nevében gyakorló miniszter kijelöléséről	6822
1129/1996. (XII. 22.) Korm. h.	Az 1997. évi foglalkoztatáspolitikai irányelvekről	6823
	A Gazdasági Versenyhivatal közleménye	6827
	Pályázati kiírás a nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek 1997. évi költségvetési támogatására	6827

7. ábra Magyar Közlöny⁷

⁷ Forrás: <http://sdt.sulinet.hu/interaktiv/gazdasagi/jogi/index.html> B34.jpg 2010-09-20

Ha a köztársasági elnök alkotmányossági szempontból kifogásolja a törvényt, joga van a kihirdetés előtt az Alkotmánybírósághoz megküldeni. Az alkotmányellenesnek nyilvánított törvény nem hirdethető ki.

2. Végrehajtó hatalom

A Kormány a közigazgatás általános hatáskörű központi szerve. A Kormány hatásköre kiterjed mindarra, amit jogszabály nem utal kifejezetten más szervek hatáskörébe. A Kormány irányítja a miniszterek tevékenységét, valamint a miniszterek irányítása alá nem tartozó kormányhivatalokat, illetve azok vezetőinek a tevékenységét.

A Kormány feladatai

- A Kormány feladatai a következők:
- védi az alkotmányos rendet, védi és biztosítja a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait;
- biztosítja a törvények végrehajtását;
- irányítja a minisztériumok és a közvetlenül alárendelt egyéb szervek munkáját, összehangolja tevékenységüket;
- biztosítja a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzését;
- biztosítja a társadalmi-gazdasági tervek kidolgozását, gondoskodik megvalósulásukról;
- meghatározza a tudományos és kulturális fejlesztés állami feladatait, és biztosítja az ezek megvalósulásához szükséges feltételeket;
- meghatározza a szociális és egészségügyi ellátás állami rendszerét, és gondoskodik az ellátás anyagi fedezetéről;
- irányítja a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek működését;
- az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás, illetőleg következményeinek az elhárítása (a továbbiakban: veszélyhelyzet), valamint a közrend és a közbiztonság védelme érdekében megteszi a szükséges intézkedéseket;
- közreműködik a külpolitika meghatározásában; a Magyar Köztársaság Kormánya nevében nemzetközi szerződéseket köt;
- képviseli a Magyar Köztársaságot az Európai Unió kormányzati részvétellel működő intézményeiben;
- ellátja mindazokat a feladatokat, amelyeket törvény a hatáskörébe utal;
- a megelőző védelmi helyzet kihirdetésének kezdeményezését követően a közigazgatás, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek működését érintő törvényektől eltérő intézkedéseket vezethet be; az így bevezetett intézkedések hatálya az Országgyűlés döntéséig, de legfeljebb 60 napig tart, azokról a Kormány a köztársasági elnököt és az Országgyűlés illetékes bizottságait folyamatosan tájékoztatja.

A Magyar Köztársaság minisztériumai:

- **"Belügyminisztérium** – az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, az Önkormányzati Minisztérium valamint a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium egyes feladatainak illetve a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító tárca nélküli miniszter feladatainak ellátására létrejön a Belügyminisztérium;
- **Honvédelmi Minisztérium;**
- **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium** – a Miniszterelnöki Hivatal, valamint a társadalompolitika összehangolásáért felelős tárca nélküli miniszter feladatainak, illetve az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, az Önkormányzati Minisztérium egyes feladatainak ellátására létrejön a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium;
- **Külügyminisztérium;**
- **Nemzetgazdasági Minisztérium** – a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, az Önkormányzati Minisztérium, valamint a Szociális és Munkaügyi Minisztérium egyes feladatainak ellátására, illetve a Pénzügyminisztérium feladatainak ellátására létrejön a Nemzetgazdasági Minisztérium;
- **Nemzeti Erőforrás Minisztérium** – Nemzeti Erőforrás Minisztérium néven egyesül az Oktatási és Kulturális Minisztérium, az Egészségügyi Minisztérium és a Szociális és Munkaügyi Minisztérium;
- **Nemzeti Fejlesztési Minisztérium** – a korábbi Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium a továbbiakban Nemzeti Fejlesztési Minisztérium néven működik;
- **Vidékfejlesztési Minisztérium** – Vidékfejlesztési Minisztérium néven egyesül a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium és a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium." ⁸

3. Igazságszolgáltatás

A bíróságok feladatai:

A Magyar Köztársaság bíróságai

- védik és biztosítják az alkotmányos rendet, a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait és törvényes érdekeit,
- büntetik a bűncselekmények elkövetőit,
- ellenőrzik a közigazgatási határozatok törvényességét

A bíróságok szervezete

A Magyar Köztársaságban az igazságszolgáltatást

1. a Legfelsőbb Bíróság,

- A Magyar Köztársaság legfőbb bírói szerve a Legfelsőbb Bíróság. A Legfelsőbb Bíróságot az elnök vezeti. A Legfelsőbb Bíróság jogi személy, székhelye Budapest.
- A Legfelsőbb Bíróság

⁸ Forrás: <https://kozigazgatas.magyarorszag.hu/> 2010-09-20

- elbírálja – törvényben meghatározott ügyekben – a megyei bíróság vagy az ítélőtábla határozata ellen előterjesztett jogorvoslatot.
- elbírálja a felülvizsgálati kérelmet,
- a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz,
- eljár a hatáskörébe tartozó egyéb ügyekben.
- A Legfelsőbb Bíróságon ítélkező és jogegységi tanácsok, valamint büntető, polgári és közigazgatási kollégiumok működnek

2. az ítélőtáblák,

- A külön törvényben meghatározott székhelyeken és illetékességgel, az ott megjelölt időponttól ítélőtábla működik. Az ítélőtábla elbírálja – törvényben meghatározott ügyekben – a helyi vagy a megyei bíróság határozata ellen előterjesztett jogorvoslatot, illetve eljár a hatáskörébe utalt egyéb ügyekben. Az ítélőtáblát az elnök vezeti. Az ítélőtábla jogi személy.
- Az ítélőtáblán tanácsok, valamint büntető és polgári kollégiumok működnek. A Fővárosi Ítélőtáblán közigazgatási kollégium is működik, amely a polgári kollégiummal összevontan is működhet. A kijelölt megyei bíróságokon működő katonai tanácsok által első fokon elbírált ügyekben másodfokon a Fővárosi Ítélőtábla katonai tanácsa jár el.

3. a Fővárosi Bíróság és a megyei bíróságok,

- A megyei bíróság – a törvényben meghatározott ügyekben – első fokon jár el, és másodfokon elbírálja a helyi bíróságok határozatai ellen bejelentett fellebbezéseket. A megyei bíróságot az elnök vezeti. A megyei bíróság jogi személy.
- A megyei bíróságon tanácsok, csoportok és büntető, polgári és gazdasági, valamint közigazgatási kollégiumok működnek. A kollégiumok összevontan is működhetnek. Törvény által meghatározott ügyekben első fokon – a kijelölt megyei bíróságokon és illetékességi területtel – katonai tanácsok járnak el.

4. a helyi és munkaügyi bíróságok gyakorolják

- A helyi bíróság első fokon jár el. A munkaügyi bíróság első fokon jár el a munkaviszonyból és a munkaviszony jellegű jogviszonyból származó perekben, valamint a törvény által hatáskörébe utalt egyéb ügyekben. Munkaügyi bíróság működik a fővárosban és a megyékben.
- A helyi és a munkaügyi bíróságot az elnök vezeti. A helyi és a munkaügyi bíróság nem jogi személy, azonban a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott körben polgári jogi jogokat szerezhethet és kötelezettségeket vállalhat. A helyi bíróságon meghatározott jellegű ügyek intézésére csoportok létesíthetők.

4. Önkormányzatok

A magyar önkormányzati rendszer

Az önkormányzatiság kialakulása két irányból közelíthető meg: a helyi igazgatás első mérőföldköve a középkor városállamisága volt, melyek esetében az autonómia egyes jogkörei az uralkodó által adományozottak voltak (pl. vásártartási jog), lehetőséget teremtve a földesúri hatalomtól történő elhatárolódásra. Az így újonnan létrejött új település, a város kialakította a saját önálló és független szervezetrendszerét.

Az önkormányzatiság másik kiemelendő előzménye a középkori rendiség, amely immáron nem csupán kisebb településeken (városok) szerveződött, hanem nagyobb területeken (több megyére kiterjedően).

Magyarország önkormányzati rendszere 1984-ig háromszintű volt, hiszen a jelenleg is működő megyék és községek, városok közé beékelődtek a járások. Pillanatnyilag a magyar önkormányzati rendszer kétszintű, tekintettel arra, hogy a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. tv. (a továbbiakban: Ötv.) és az Alkotmány is települési, illetve területi szintet különböztet meg. A települési illetve a területi önkormányzatokat összefoglaló néven helyi önkormányzatoknak nevezzük.

Települési szinten az alábbi önkormányzatok találhatóak:

1. a községi,
2. a városi,
3. a fővárosi és
4. a fővárosi kerületi.

Területi szinten a megyei önkormányzatok helyezkednek el.

A kétszintű önkormányzati rendszer sajátossága, hogy a helyi önkormányzatok - tekintettel arra, hogy csak helyi szinten épülnek ki - nem rendelkeznek központtal, így az egyes önkormányzatok egymással mellérendeltségi viszonyban állnak, a rendszer valamennyi (azonos szintű) önkormányzata azonos jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezik.

Kiemelendő, hogy mind a megyei, mind pedig a települési önkormányzatok egyaránt helyi önkormányzatok, de részben eltérő feladatok ellátásáról gondoskodnak. A helyi önkormányzati rendszer legalsó szintjét képező települési önkormányzatok a helyi igényektől és teljesítőképességtől függően egymástól eltérő önkormányzati feladat- és hatásköröket vállalhatnak, illetve az Ötv. a nagyobb lakosságszámú és teljesítőképességű önkormányzatoknak - más helyi önkormányzatokhoz képest - több kötelező feladat- és hatáskört állapíthat meg.

A megyei önkormányzat legfontosabb feladata abban rejlik, hogy kiegészítő, kisegítő (szubszidiárius) jelleggel mindazokat a közszolgáltatásokat biztosítsa, amelyeknek ellátására a települések gazdasági helyzetükből adódóan, valamint a települési társulások esetlegességei miatt nem képesek. Mindemellett törvény a megyei önkormányzat kötelező feladatává teheti az olyan körzeti jellegű közszolgáltatás biztosítását, amely a megye egész területére vagy nagy részére kiterjed vagy hasonlóképpen megyei feladatként írhatja elő törvény az olyan körzeti jellegű közszolgáltatás megszervezését, ahol a szolgáltatást igénybe vevők többsége nem a szolgáltatást nyújtó intézmény székhelye szerinti települési önkormányzat területén lakik.

A helyi önkormányzatok szervei

A települési önkormányzat szervei:

- a képviselő-testület, a fővárosban a fővárosi közgyűlés,
- a polgármester, a fővárosban főpolgármester,
- a képviselő-testület bizottságai,
- a részönkormányzat testülete,
- a képviselő-testület hivatala, a fővárosban a fővárosi közgyűlés hivatala.

A területi önkormányzatok (megyék) szervei:

- a megyei közgyűlés,
- a közgyűlés bizottságai,
- a megyei önkormányzat hivatala.

8. ábra A helyi önkormányzatok szervei⁹

A Helyi Önkormányzatok Európai Chartája szerint a helyi önkormányzat joga és kötelezettsége, hogy a jogszabályi keretek között a közügyek lényegi részét saját hatáskörben szabályozza és igazgassa a lakosság érdekében.

A helyi önkormányzatok a helyi népképviselőtestület, a helyi demokrácia szervei, ennek megfelelően legfontosabb szerve a választópolgárok által közvetlenül választott képviselő-testület. A képviselő-testület a helyi autonómia, a lakossági akarat, az önkormányzati jogok megtestesítője. Az önkormányzatiság határát a helyi közügyek szabják meg, nevezetesen a helyi önkormányzatnak gondoskodnia kell az egészséges ivóvízellátásról, az óvodai nevelésről, az általános iskolai oktatásról és nevelésről, az egészségügyi és a szociális alapellátásról, a közvilágításról, a helyi közutak és a köztemető fenntartásáról; köteles biztosítani a nemzeti és az etnikai kisebbségek jogainak érvényesülését.

⁹ Forrás: <http://sdt.sulinet.hu/interaktiv/gazdasagi/jogi/index.html> 9.jpg 2010-09-20

Az önkormányzati jogok közül kiemelendő, hogy a képviselő-testület többek között jogosult a közügyek helyi viszonylatoknak megfelelő szabályozására. Lényeges, hogy az általunk említett szabályozás helyi rendelet formájában történik, amely a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény értelmében jogszabálynak, mégpedig helyi szintű jogforrásnak minősül. A helyi rendeleteket kizárólag az Alkotmánybíróság bírálhatja felül, de csak jogszabálysértés esetén (vagyis a célszerűségi szempontokat még a taláros testület sem vizsgálhatja). A képviselő-testület szabadon igazgathatja a feladatkörébe utalt ügyeket és kiemelendő, hogy tulajdonával szabadon rendelkezhet, társulásokat hozhat létre, és a jogszabályok keretei között bizottságokat működtethet.

A helyi önkormányzás másodikként kiemelt szerve a polgármester, akinek személyéről szintén a választópolgárok döntenek.

A polgármester a lakosság és a polgármesteri hivatal, illetve a képviselő-testület közötti kapcsolattartó szerepet tölti be.

Az államigazgatási hatósági jogkörök elsődleges címzettje a jegyző, az igazgatási ügyek szakértője, aki a vezetése alatt álló polgármesteri hivatallal tesz eleget kötelezettségeinek. A képviselő-testület határozatlan időre - pályázat alapján - a jogszabályban megállapított képesítési követelményeknek megfelelő jegyzőt nevez ki.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Tanárokkal közösen beszéljétek meg:

1. A felvilágosodás, mint eszme elterjedése Európában, történelmi háttere, következménye!
2. A európai demokráciák kialakulását, történelmi fejlődését:
  - a) Franciaország
  - b) Németország
  - c) Anglia – Nagy Britannia
  - d) Olaszország
  - e) volt szocialista államok
  - f) új államok demokratikus fejlődése
  - g) Montesquieu elvek érvényesülése az európai demokráciákban
3. Mit jelent, hogy egykamrás vagy kétkamarás a törvényhozás? Párosítsd az európai államokat országgyűlésük szerint!
4. A média szerepe a mai demokráciákban, mint negyedik hatalmi ág!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Magyarázd meg az alábbi fogalmakat!

Norma: _____
_____

Jog: _____
_____

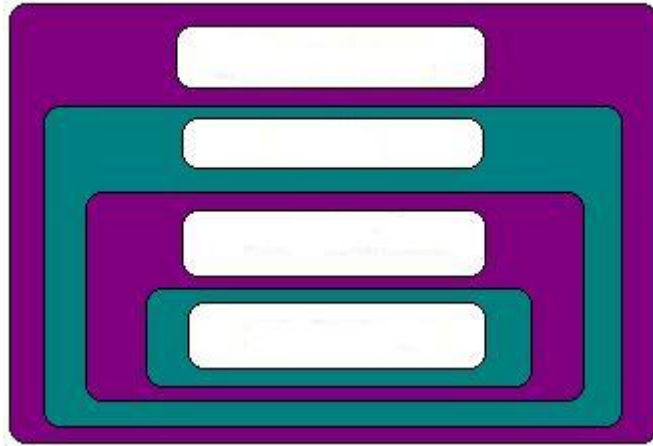
Jogforrás: _____
_____

Jogszabály _____
_____

2. feladat

Töltsd ki az ábrát a hiányzó fogalmakkal!

A JOGRENDSZER

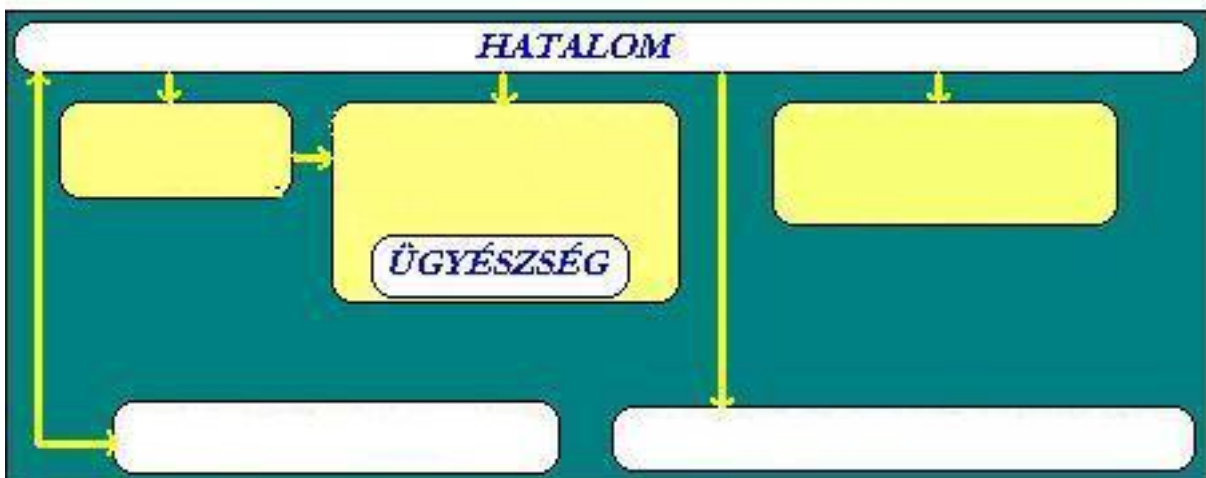
9. ábra

- a) Jogviszony
- b) Jogintézmény
- c) Jogág
- d) jogrendszer

3. feladat

Töltsd ki az ábrát a hiányzó fogalmakkal!

„A HATALOMMEGOSZTÁS”

10. ábra

ÁLTALÁNOS JOGI ISMERETEK

- e) Törvényhozás
- f) Alkotmánybíróság
- g) Helyi önkormányzatok
- h) Végrehajtás
- i) Igazságszolgáltatás

4. feladat

Milyen települési önkormányzatokat ismersz?

---

5. feladat

Milyen szerepe van az igazságszolgáltatásban a következő intézményeknek?

Alkotmánybíróság: _____

Helyi bíróságok: _____

Megyei bíróságok: _____

MEGOLDÁS

1. feladat

Norma: magatartási szabályoknak, amelyek a lehetséges magtartások közül előírják a helyeset és a követendő

Jog: a társadalmi magatartás irányítására az állam által létrehozott norma annak érdekében, hogy az ember egy adott szituációban mit tegyen, vagy mit ne tegyen. _____

Jogforrás: A jogforrás az arra feljogosított szerveknek az a szabályozó aktusa, amelynek eredményeként az állami szervek beavatkozási lehetőséget kapnak a társadalmi viszonyokba. Leegyszerűsítve a jogforrás maga a jogszabály. _____

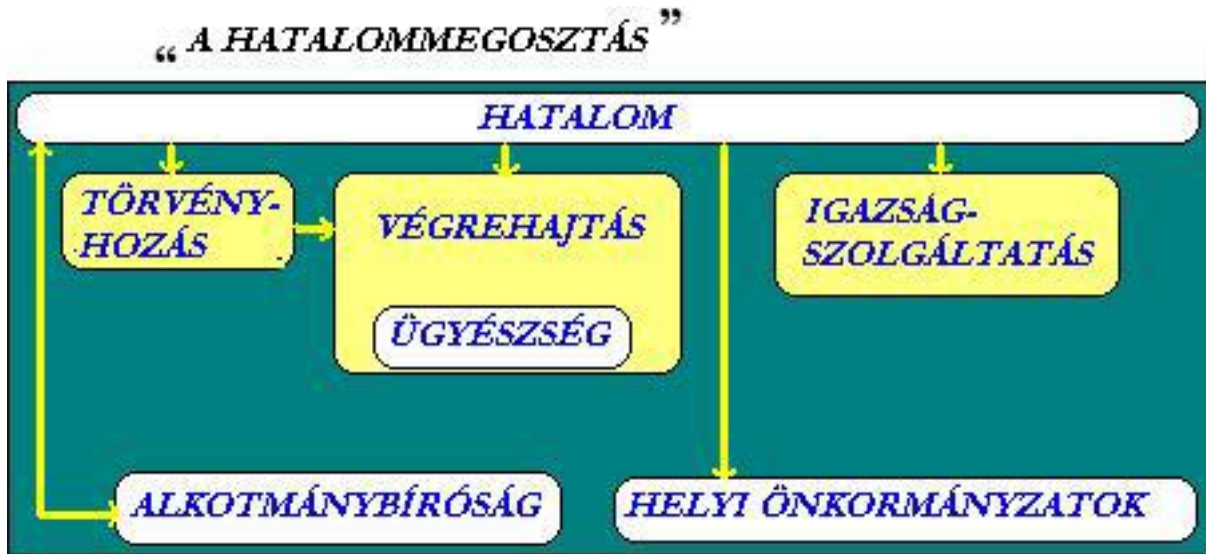
2. feladat

A JOGRENDSZER

11. ábra

3. feladat

12. ábra

4. feladat

a községi, a városi, a fővárosi és a fővárosi kerületi.

5. feladat

Alkotmánybíróság: semmilyen _____

Helyi bíróságok: A helyi bíróság első fokon jár el. _____

Megyei bíróságok: A megyei bíróság - a törvényben meghatározott ügyekben - első fokon jár el, és másodfokon elbírálja a helyi bíróságok határozatai ellen bejelentett fellebbezéseket. _____

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Gaszó Anikó – Szerényi Attila: Jogi, gazdasági, vállalkozási ismeretek Szega Books Kft 2006

Csizmadia Andor – Kovács Kálmán – Asztalos László: Magyar állam- és jogtörténet Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1998

Dr. Gönczi Katalin – dr. Horváth Kálmán – dr. Stipta István – dr. Zlitzky János: Egyetemes Jogtörténet Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1997

Bódig – Szabadfalvi – P. Szabó – Szabó M – H. Szilágyi – Takács – Zódi, Szerkesztette: Szabó Miklós Bevezetés a jog- és államtudományokba Bíbor Kiadó, 1998

Források: <https://kozigazgatas.magyarorszag.hu/> 2010-09-20

MUNKANYAG

A(z) 0663–06 modul 003–as szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
52 841 01 0010 52 01	Közúti közlekedésüzemvitel-ellátó
52 841 01 0010 52 02	Légi közlekedésüzemvitel-ellátó
52 841 01 0010 52 03	Szállítmányozási ügyintéző
52 841 01 0010 52 04	Vízi közlekedésüzemvitel-ellátó
52 841 01 0100 33 01	Menetjegyellenőr
52 841 01 0100 52 01	Menetjegypénztáros

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
50 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet

1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:

Nagy László főigazgató